

2/8

115

8

Serbska dźiwadłowa zběrka.

Wudawa dr. E. Muka.

Budyšin 1889.

Čisło 6.

Winy wosud.

Struchłohra w 1 jednanju.

Po Körnerowej „Die Sühne“ za dźiwadło serbskich studentow
zeserbšćil w l. 1878 Arnošt Muka.

Wosoby:

Jan, Herta, Jurij.

Jewišćo woznamjenja jstwu w hajnkowni. — Na scěnach wisaju
hońtske třělby. — Jene srjedźne a dwoje pobočne durje. — Na
lěwicy wokno. — Na posćenje póstolka.

Prěni wustup.

Herta (při přaznym kolesku). Jurij (w hajnskej drasće třělbu rjedzi.)

Jurij: Hlej, luba žónka, to je samsna třělba,
Přez kotruž myto dobuch, jako Će
Na tannym mejskim třelenju ja zeznach.
Ty z bratrom mojim po slubje žno bě,
A tola bě mi, kaž zo móhl Će dobyć.

Herta: Ja hišće pomnju, kak Jan ke mni stupi:
„Tón spěšny hajnik tam naš Jurij je.“

Z tym kiwny Tebi, Ty so přibližiwiši —

Jurij: Buch, kaž by na mnje kinył horcy krop.

Herta: Bě mi snadź lěpje? Zamožach džě slowčka
něčkoh' piknyć, jako předstaji
swoju njewjestu, Twój bratr Ći hordy?

M.S.

8°

115

1 2/8 - 1156

A kak so wobličo mi pyrješe?!
Wón mysleše pak, zo na licach kćěje
Mi róža holčej hańbićiwosće:
To lubosće bě tajne wocučenje.

Jurij: A bratr mje storči: „Sy ty drjewjany!
Nic słowčka njewěš mojom' holću prajić?
Wšak hewak pawk Ći hubu zapřadł njej!“
Ja khrobly pachol splóšeny běch cyle
A jakoćach a cybach za kłobuk.

Herta: Duž tebje na třěllišćo zawołachu.
„Štož nětko třělu, miła knježnička,
To padnje za Was!“ Ty mi khwatnje rjekny.
Z tym zleći wotsal.

Jurij: Třělba w rucy mi
Wša třepotaše. Hišće třepotajo
So měřjach; tola z dobom běše mi,
Kaž zo móhl sej Će z tutym třělom dobyć.
Mi ruka skrutny, runje měřjach so
A mój šip ptakej wotetřěli hłowu.

Herta: Do korčmy juskajo će njesechu:
Ty z kralom běše a za myto dachu
Ći krasne rubiško.

Jurij: Ja přinjesech
Je Tebi, a běch w duši poľny zboža.

Herta: A přenju reju dostachmoj nětk mój.
„Kak rjanaj, hlejće!“ běše wsudže slyšeć.
Mi rozom skoro zańdže.

Jurij: A mój bratr
Sam w kuće steješe, bě pokhmurjeny;
Na dobo ztorhny Tebje z našoh' koła
A znuzowa će domoj. — Hlej, mi bě,
Kaž by mi radosć z tobu wšitka zašla.

Mje z mocu mysl do lěsa ćerješe.

A bych tam runje bratra zetkał, njeby —

Bóh wodaj mi! — wjac' domoj wrócił so.

Herta: Wón kwas wot nana wuprosy sej spěšnje. —

Ja lědma džěcatstwu běch wotrostła

A při wšěm tym běch bjeze wšeje wole;

Tak wotjědže nětk ze mnu do města. —

A běch tež widžala će jenož jónu,

Će tola wjac' zabyć njemóžach.

Jurij: Ja pak wšu swoju radosć k rowu njesech

A njewědžach, kak a što ze mnu je.

Mój luby nan, kiž ćerstwe lica blědnyć

Džen wote dnja mi bóle widžeše,

So podarmo za mojim styskom praša.

Duž nasta wójna. Twój muž do pola

So wotpósła — ěi naši přěhrawachu

A powěsć přińdže, zo je padnył Jan.

Haj, ćěkarjo do wjeski přićežechu

A powědachu, kak je padnył Jan. —

A nan so do komorki swojej zamkny

A horce sylzy wo njoh' plakaše.

Ja žanej' sylzy njezměch — Bóh mi wodaj —

So lubowałoj ženje njeběchmoj;

Hdyž pak bě Tebje sebi wumocował,

Wón naju posledni zwjazk roztorže.

Herta: Nan pisaše mi, zo bych domoj přišla,

Zo móhłoj w zrudobje so troštować.

Ja přińdžech. Třepotajo na wšěch stawach

Do khěže stupich, hdžež će namakać

Ja dyrbjach. Ty pak běše rozplóšeny

A žane słowčko wo tym začuću,

Kiž wutrobu ěi stajnje ćwilowaše,

Ty njerjekny. A hdy by tehdy nan
Na smjertnym ložu wo tym njezerěčał
A žohnujo mi tebje njeslubił —
Mój bychmoj mjelčaloj džě hišće džensa
A hišće džens we wutrobje so rudziłoj. —
Ach, nětko směm će radosćiwa wobjeć
A zložić so na twoju wutrobu.

Jurij: Ach luba Herta! Bych-li hdy so nadžał,
Zo budu hišće takle zbožowny?
Je-li zo zhladuja k nam wotemrjeći
Na zemju překrasnjeni z lubosću
Na přecelow so zbožu zraduja:
Na naju radosćiwe zbože
Jan wěsće z njebja dele zhladuje.

Herta: Haj, zbože namaj zakčě z jeho rowa.
Bóh jemu zaplać wšitko! Wón drje bě
Tež trochu hruby druhdy, tola sprawny.
Tež wo njoh' wašnja dla ja njeplakach. —
Zas won do haja?

Jurij (chce woteńć): Dyrbju, luba žónka!

Herta: Ach, njebudź dołho; wšako derje wěš,
Zo wo Tebje so přeco jara staram.

Jurij: So njeboj! Daj mi ruku. — W božemje!
(Wotkhadža přez srjedźne durje.)

Druhi wustup.

(Herta sama.)

Herta (za Jurjom wołajo): Džerž pěknje słowo! Slyšiš?
Bóh će přewodź. —
Mój dobry, swěrnny Jurij! — Wutrobnje
Mje lubuje! To nihdy jemu njem'žu
Wšo zaplaćić. (Při woknje.)
Hlej, tamle hišće dže.

A kak so za mnu přeco wohladuje!
Khodź bož'mje, bož'mje! — Nětk bu za kerki! —
Tři měsacy sym hižo zwěrowana
A njemóžu so hišće přiwučić,
Zo bych poł hodžinki bjez njeho byla.
Wón je tež smjerc mi dobry! — Z woknješkom
Snadž komornym 'šće wuhladam joh'. — Spytam! —
Žno směrki drje so z doła zběhaju;
Za wóčko žony pak je hišće swětlo;
Tam éma njej' za nju, hdžež muž luby dže.
(Wotkhadža na prawicu.)

Třeći wustup.

Nóc bywa. Jan (w bělym plašću přez srjedźne durje):

Budź witana mi, luba domowina!
Budź žohnowana tujka młodych lět;
Mje žiwjenje je dźiwje ponurjało
Do bitwow z krwju mje hrubje maćejo. —
Wšo spowali čas měnjacy na rubo —
Tu mócný kraj, tu města hordostne;
A zahubjenja hrózbny jandžel sebi
Na rozwalinach swój trón twarješe. —
Tu wšo pak hišće nam'kam, kaž bě tehdy,
Hdyž zrudny éhnjeh prečku do wójny;
Tu bjez stracha je strašny wichor wójny,
Kiž kralow horde hrody spowróci,
Přepušćil nizku třechu našej' khěžki. —
(Wotpołožil plašć.)

Wšěch svojich lubyh mam tu postrowić,
Mi swěrnú mandželsku a luboh' nana. —
Ja polěpšeny wuńdžech z bédženjow
A nětko čuju, zo běch kruty, hruby,
Zmór pokhmurjeny — tola khutny čas

Je surowosć a krutosć we mni zničil.
Wšu winu zarunać chcu; luboznosć
Chcu we mni podwojić! Ach, jeno krótke
Je čłowjekam Bóh darił žiwjenje,
Kiž jenož wokomik je za jich radosć
A wěčnosć tola za jich zrudobu. —
Hač zeznaja mje? — Tuta bluzna, kiž mi
Mječ njepřećeliski zrazy, přeměni
Mi trochu wobličo drje stare, znate. —
Nó, Herta spóznaje mje wěsće zas'. —
Bych wěrił hdy, zo nošu jeje wobraz
Tak hluboko we swojej wutrobje?
Haj, hdžež smjerc rozsywachu wujo kule,
Tam hakle začuch, kak ju lubuju.
Wo žiwjenje so njebojach; muž khrobły
Za lud swój wjesoly je wopruje.
Ja w mócnišich pak putach běch: te běchu
Džě ćicha žadosć zboža skomdženoh'. —
Dwě léce stej; — zo morwy sym, drje mysli!
Wšak ležach na krwawnišću za morwoh'.
Kak budže wyskać, hdyž ja strowy, čerstwy
Ji swojej sylnej rucy poskiću!
Tu slyšu stupy! Haj to je, to budže!
So njeboj! — Phi, sy džěčo! Budž wšak muž!
Sy horcych bitwow wjele khrobły wustal,
Duž njestej struchły tu před wjeselom!
(Stupi trochu na bok.)

Štwórty wustup.

Prjedawši. Herta (zastupi z durjemi na prawicy ze swěcu).
Herta: Mi zezda so, zo khěžne durje du;
Je džě žno Jurij zaso dom? —
Jan (k njej khwatajo): O Herta!

Herta: Mój Božo! Čeji hlós!

Jan: To je twój Jan!

Herta: Mój Jan? — O Božo! (pada do womory).

Jan (ju dosahnywši): Herta, lubša Herta! —

Ach, wona njeslyši, ma wóčcy zamknjenej!

Ja njerozomny! To je moja wina.

Ja běch so dawno na to hotował,

Ju pak ta radosć, kaž błysk, nahle přewza

A njesmilnje ji zaja wutrobu!

Pak změrom! dycha zaso! džak budź Bohu! —

Ach droha Herta! Luba, złotuška!

Tu sym, Twój Jan, kiž běch za morwoh' měty.

Běch myslil džě, zo nahle wjesele

Tak strašnje twoju dušu tebi zjima? —

Herta: O Jano! Jano!

Jan: Změruj so, najlubša!

Wšak maš mje zas! — wot njepřečelskich mječow

Tam padžech z konja na smjerć ranjeny.

Móc lékařow pak k žiwjenju mje zbudži.

A jatoh' wjedžechu mje do cuzby.

Tam wjele měsacow sym přetradał

Dónž so mi njeporadzi, zo jim čeknych

A spěchowach do lubej' wótčiny. —

Nětk sym tu! — Rjenje nadzate so zbože

Mi wozjewja we jasnej wěstosci.

Mi swěrna Hertka wjes'le sylzy roni

Toh' zboža lědma so wjac' nadžiwsa. —

Praj, praj, što čini nan? —

(Herta pokazuje k njebju.)

Mój Knježe Božo!

Sym zrozumił? — Tam horkach? — Morwy? —

Preč? —

Ach, njesměm z Bohom prawjo morskotać:
Wšak šedziwc hižo bě, hdyž z kraja čehnjech;
A tola lědma wěrju! — morwy! — přeč! —

Herta: Ach Jano!

Jan: Pušć mje! Prjedy dyrbju nanej
Doł swjaty džěsća sylzow zaplaćić,
Hač powitać směm naju swěrnju lubosć. —
Chcu nutř; tam, hdžež wón přeco sedžeše,
Hdžež poslednje mi zdžěli žohnowanje,
Tam za joh' zbóžnosć chcu so pomodlić. —
Ty wostań tu, mje samoho tam wostaj;
Ty potrjebaš tež měra! chce džě žno
Mi moja mužska wutroba so puknyć!
So wuplač! Ty 'nož plačeš z radosću,
Ja pak wo nana hórke sylzy ronju.
Duž pušć mje, moja luba mandželska;
So změrowany bórzy zaso wróću.

(Woteńdže na lěwicu.)

Herta: O Božo! Ja, ja swěrna mandželska?!
Ja, jeho bratra žona?! Božo Knježe,
Kak sy mje wbohu wačku wopušćil!

(Woteńdže na prawicu.)

Pjaty wustup.

Jurij (přez srjedźne durje):

Sym džěło dokonja! Po pilnym džěle
Ći wječeř dwójcy derje zesłodzi. —
Tu na swěće wšak ničo lěpše njeje,
Hač dobre swědomje we wutrobje
A w domje tajka žona, kaž je Herta.
Hdyž sprócnj po swjatoku wot džěla
Do lubej jstwički zastupju, kak wjes'la
Mi khwata napřećo a z postrowom

A wokošom mje zbožowneho wita,
Zo hněw, kiž mějach, hnydom zapomnju!
A spěšnje z ramjenja mi wozmje třělbu
A ćežki wačok sčehnje z khribjeta.
Mi potom staji somoćanu čapku
A ruče zaso w lohkej drasće sym.
Na to so ke mni synje; šepotamoj
Wo naju lubosći. — Bych njewěrił,
Zo wo tym so tak dołho rěčeć hodži. —
Hdže jeno džens je? — Wěsće při wohnju
A wari k wječeri mi sylne wařmo. —
Ta luba žónka! — Mudrje sčinił sym,
Zo sebi sem tych čěskich hercow skazach.
Kak budže z radosću so stróžić, hdyž
Přez wokna z dobom wjes'le zynki klinča!
A zbožowny chcu ja ju wobjimać. —
Tam přikhadža!

Šesty wustup.

Prjedawši. Herta (z prawymi durjemi).

Jurij:

O luba, złota Herta!

Hlej, słowo dźeržach! Khětře dokonjał
Sym džělo. Nětko chcemoj přešepotać
Zbytk rjanoh' dnja we wjes'lej bjesadže.
Sym džens tak zbožowny, tak radosćiwy,
Kaž běch při naju rjanym kwasnym dnju. —
Što pak tu widžu? w sylzach płowaš? Herta!
Ty plačeš? Božedla, rěč, što ći je?

Herta:

Ach, Twoja radosć wutrobu mi lama! —
Mój Jurjo! Naju zbože, nadžěj ćisń,
Kaž hoły són, won do howrjacoh' swěta
A wutorhú z krwawjaceje wutroby
Wšě wopomnjenja časow rjaných, zbóžnych.

Ztorhń z wutroby sej swěrnny wobraz mój!
Sym zhubjena za Tebje na wšě časy — —
Twój bratr je žiwy!

Jurij: Jan był žiwy? Ně!
Tón na krwawnišću wudychawši dušu
Je morwy. Hoła lža će nastróža.

Herta: Jan pak je žiwy.

Jurij: Ně, cí praju! Njeje!

Herta: Wón džě je tudy; jeho žona ja!

Jurij: Jan tudy?

Herta: Haj, wón w tamnej jstwičcy plače
Wo njeboh' nana sylzy džěćace.

Jurij: To njeje móžno! — Khora namysliwosć
Ći skuzła jeho wobraz před woći.
Jan leži w rowje.

Herta: Ně! je žiwy! žiwy!
Hlej, tu je jeho plašć. Duž džě mi wěr:
To njeje són; Ty zhubjeny sy za mnje!

Jurij: Na nihdy nic! Ty moja žona sy!
Štož zjednoći Bóh, swět tu njesmě džělic. —

Herta: Přez přěňši zwjask je naj' zwjazk zběhnjeny!

Jurij: Ně, praju cí, ně, pola wěčnoh' Boha!
Wón dyrbi ze mnu bėdzić wo Tebje.
Wón abo ja! —

Herta: Ach, Jurjo, wón je Twój bratr,
Waj' wobaj jene nadra ćěšachu.

Jurij: Mój bratr! haj, bratr! — Ach Božo, je to móžno?
Tak ze srjedź rjeňšich sonow njebjeskich
Do tutej' helskej' wěrnosće tu spanyc! —
To njemóže znjesć člowska wutroba!
Štó njeby při tej čwili rozom zhubił!

Herta: So změruj! —

Jurij: Můžeš rěku zaračić,
Kiž ze skałow do hłubiny so lije?
A přikaž wohnjej, zo by zymny był!
A přikaž wětrej, hdyž wón wujo reji,
Zo womjelknył by z dobom — změruj so!
O kajke slowo! Bych-li zeńske kubła
A swoje žiwjenje tu jeno přisadził. —
Nic Tebje, Tebje! Ně, při wulkim njebju!
Ja njem'žu mjelčeć, njem'žu změrom być!
Tu dyrbju zadwělic; chcu zadwělować!
To njekničownik, kiž tu žada trošt!

Herta: Maš-li mje lubo, slyš na moje slowo!
Snadž wotstupi ći swoje prawizna,
Kiž na mnje ma, bratr Jan, hdyž zhoni, zo mój —

Jurij: Sy Ty při myslach! Měniš, zo móhl štó
Tak blaznje přeč najwyšše kubło šlipnyć? —
Blazn jeno tepta zbože z nohomaj! —
A što je bratra džak za tajki wopor?
Što dawa džě swět mócný, bohaty
Za zbóžnosć, hdyž ju zacpiš? — Ničo! — Ničo!

Herta: Jan je so wrócił poľny dowěrjenja. —
Duž so 'mu ze wšěm zjawnje wuznać chcu.
Wón je Twój bratr; wón změje z namaj smilnosć.
Nětk wopušć dom, Će prošu Božedla!
We Waju wutrobje krej džiwja ćeće:
To móhlo žalostne być zasowidženje.
Duž dži jom' z puća, sy-li hdy mje lub'wał!
Twój nan je jeho nan.

Jurij: Móc lubosće
Tež roztorhnje najtwjerdše pokrejnistwo. —
Na swěće to je jenož spřećelene
Štož Boža ruka hromadze je zwjedla.

Tak spřecelenej naju duši stej;
Duž njech tež zańdze swět, ja dźeržu Tebje
A žadyn čert Će njesmě rubić mi!

Herta: Tak maľko moja řeč, mój strach Ći plaći,
Zo w žahlej, dźiwjej mysli njezechceš
Na próstwy wbohej žony ani posl'chać.
Njech řeču prjedy z bratrom; doběž Ty
Do ćemnoh' lěsa; tam so wuzakhadžej
A změrný potom přińdź jom' napřečo! —

Jurij: Nó, haj! — Chcu swoje cyle mocy zhrabać!
A tola, wulki Božo! dolho njemóžu
To wutrać. — Spěchuj! hrózba mozhy přima,
Hdyž pomyslu, kak b'dže Će wobjimać
A moju žonu košić rubježniwje.
Duž khwataj, jeli njesměm wowrótnić
So na zakonu čłowškim přehřešiwši.

Herta: Ach khwataj! Wón móhl přińć. —

Jurij: Bóh škituj Će!
Ja du. (Wón dže. — Herta běži za nim won a padnje
jemu wokoło šije.)

Herta: Mój Jurjo!

Jurij: Herta, droha Herta!
Ja Tebje dyrbjal pušćić? — Na nihdy!
Bych radšo pušćil žiwjenje, hač Tebje!
(Woteńdze ze srjedźnymi durjemi.)

Sedmy wustup.

Herta (sama):

To budžeš wuknyć dyrbjeć, wbohi Jurjo!
Mój woporaj smój, mój tež wina smój:
Naš Jan tu stupi poľny dowěrjenja
Na swěru swojej' žony do khěže.
A dowěrliwje wutrobu mi skića,

Ja pak jom' kolu z mječom do njeje! —
Chcu jeho dowěrjenja hódna byći! —
A tola Jurja pušćić njemóžu. —
Z čim sym so na lubosći přehřešila,
Zo storči mje do tutoh' bėdženja?
Ja, stworjeńčko, kiž zahubu tu syjach,
Wo kotrež bratraj smjertnje bėdžitaj!
A wobėmaj ja słušam! Bėda! Bėda!

Wosmy wustup.

Prjedawša. Jan (ze jstwy na lėwicy).

Jan: Ach, droha Hertka! Změrował so sym!
A žalosć přėńša nimo je; mi steja
Drje sylzy swėrnoh' wopomnjeća hišće
We wóčku želnym. — Njech wšak přeco steja!
Tak plaću naněj zapomnjeny džak.
A jemu poswjećić nět zmėrnaj chcemoj
Tón wječork našoh' zasowidženja.
Duž powjedaj, kak wumrě; je džě hišće
Mje žohnował? je Jana spomnił? Rěč!

Herta: Zo do njebja sy zašoł hižo dawno,
Džě mysleše sej a bě wjesoly,
Zo 'mu tam horkach napřeciwo přińdže
Syn překrasnjeny z wulkej radosću.

Jan: Je khětro mylił so.

Herta: Ach, haj!

Jan: Tež ja

Sym sylnje w nadźiji so w swojej zjebał.
Nic tola! zjebał džě so njejsym! Wšak
Zas' tebje nam'kach, tebje swoju swėrnu
A drohu mandželsku; što smėdžach wjac'
Džě dočakać wot njesmilneho zboža?

Herta (na stron): Mi krwawi wutroba.

Jan: Dom wótcowski,
Přez kotryž zemrjetoh' duch hišće šepa,
A twoje změrne skutkowanje, kiž
Tu w kóždym kuće tutej' khěžki widžu,
Njej' cí to wjac' hač smědžach dočakać;
Hač bych so hdy wot přichoda móhl nadžeć.

Herta (na stronu): Tu njesměm dlěje mjelčeć. —
(Wótre.) Luby Jano! —

Kaž sy so nadžał, njeje wšitko wjac'.
We myslach wjesołych sy skuzłał sebi
Do swojej' wutroby najrjeńši són;
Čas pak a wosud zniči miše sony;
Budź mužny, hdyž će wěrnosć wubudzi.

Jan: Što budu słyšeć? Što? — Ně, moja Herta,
Džens njecham, džens nic! wostaj wěru mi!
Štož maš mi prajić, to wšak praj mi jutře;
Džens wostaj mi mój rjany slódki són.

Herta: Ja njesměm, Jano, njesměm. Njesmilniwje
Ći zawěšk z wočow storhnu, ja wšak dyrbjú! —
Twój luby bratr. — — —

Jan: Je tutón njedočink
Će ranił? — Haj, njech Bóh —

Herta: Ně, Jano, ně!
Wón ženje mje njej' ranił, wón je přeco
Kaž bratr so za mnje starał.

Jan: To je džiw!
Mój přecel žadyn njebě jeho přecel. —
Hdže-li pak tči?

Herta: Wón džěše do haja. —
Ty bratra wopak sudžiš. Wjele želił
Je wo tebje. — — —

Jan: Štó? Jurij? To je směch —

Wón jenički bě čłowjek tu na swěće,
Kiž ze mnu žiwe dny so njeje znjesł.
Hdžež zastupi wón, tam ja stanych přeco,
Při kóždej hrě sej běchmoj napřečo,
Hdžež doby jedyn, přehra stajnje druhi. —
Duž mjelč mi wo nim! Radosć skazyš mi
Wšu dospolnje džens, hdyž wo bratru rěčiš.

Herta: Mój Božo! Je džě zwada młodych lět
Do mužskej' wutroby tak twjerdže zrostla,
Zo kóžde milše začuće so hubi? —

Jan: Budź změrom, prošu. — To ći strowosć kazy.
We wóčku sylzy so ći pačerja.
A stysk će dusy. — Kedźbuj na so, kedźbuj,
A njezanjehaj přenju próstwu mi!
Duž mjelč wo nim! Wšak jutře rano móžeš
Mi swěru wotkryć twoje potajństwo.

Herta: Ně džensa, džensa. Njewidźiš, kak ryje
Stysk smjertny we mni? Džensa wupraju
Ći słowo žalostne! Ja njesměm mjelčec;
Wo troje člowske zbože jedna so,
Wo dušow zbože dweju lubej' bratrow. —
Duž slyš, ja sym —

(Padnje njemócna do koleń.)

Mój Božo! — njem'žu wjac'!
Mi rozom hinje — Božo smil so na mni! —

Jan: Ach, pada, mrěje! — Herta, zmuž wšak so!
We twojej duši stysk a žalosć sani,
Kiž dźiwje mori Twoje žiwjenje. —
Ach, Herta! — Hiba so! — Ach, złota Hertka!
Tu wokomik 'nož změrom wotpočuj

A lehń so na postolku. — Twoje žily
Přeběha zymnica. —

(Wodžeje ju ze swojim plašćom.)

Tu maš mój plašć!

Tón njech će wohrěwa; so wodžej twjerdže!

A spytaj drěmac; hdyž mi wocućiš,

Wšak rad chcu strašnosć přežalostnu slyšeć!

Tak dolho jeno popřej pokoj sej. —

Herta: Ach, bychu mysle na wěki mi zašle! —

Ja sym tak slaba! — Lědma zamožu

Te słowčka z hłosom zrozymliwym wurjec. —

Jan: Mjelč, luba Herta, drěmaj ćišinko!

Spi ćicho, luba žónka! — Božo knježe!

Drěmčk požohnuj tej wbohej khudžincy.

To potajnstwo, kiž žalostnje ju hrjebje,

Ji w słódkich sonach wuwaš z pomjatka! —

Ja njemóžu, ja njecham tež jo zhódać.

Bóh daj, zo by jo wěcnje zabyła! —

Mi je, zo drěma — Božo! su to drěmki?

Dych haća so; kak blědej hubje stej! —

Ach Herta, Herta! — Žane słowčko nimaš

Za twojoh' muža! — Božo, pomhaj mi!

Njemócna kaž we mrěću leži tudy.

Hdže mam'kam pomoc, hdže, ja njezbožome!

(Woteńdže ze swěcu na lěwicu.)

Dzewjaty wustup.

W nocy. — Herta (leži na póstolcy). Jurij (ze slepjacej latarničku
přez srjedźne durje).

Jurij: Tu wšo je změrom — ale tu, tu howri!

Wšě žily třepjetaju napjate.

Krej rozpuknyć chce wutrobu mi šumjo.

Na swoju zlósc sam wosud žalosci.

Mój Božo! — běda! — Kajke wocućenje
Po krasnych sonach slódkej' lubosće! —
Što tam so hiba? — Što mi stawy prostnu
Před tutym plašćom? Kajke wobrazy
Tu krwawne wokoło mje poskakuja?
Što jima će? — Ty struchly žadlawc sy!
Što je to dale? — Njej' to bratr twój ćělny,
Twój přirodženy přećel? — Přećel? Mój? —
Njej' Herta jeho, a mój byłoj bratraj?
Ně, na nihdy! — Tu zas' so hiba. — Jurjo! —
Hdyž drěmacy žno tak će nastróža,
Kak zamožeš so zamołwić, hdyž stanje? —
Wón dyrbjał stanyć? dyrbjał-li? Wšak móhl
Tu spać — haj, spać! ach hnadny, smilny Božo!
Wšu swoju lubosć šćěp mi do wutroby,
Zo njeby hidženja djas zatrašny
Tu krwawnu mysl do mojej' duše spłodzil. —
Njeh tola spi, a ja był zbožowny;
Njeh spi, a Herta byla moja žona.
Mjelč, mjelč, budź změrom, duša přeradna,
Čert wulišćić chce twoju zbóžnosć tebi.
To je tón stary jebak! — Njewěr' 'mu.
Džerž, wutroba, so swojoh' Boha swěru!
Jan je mój jeńčki bratr a ze styskom
Je moja mać tež jeho porodžila. —
Je runjež wón mi zničil zbože wšě,
Dla maćerje, kiž z lubosću je z runej'
Naj' wobej' ćěšila za přichod złoty, —
Cheu zabyć, zo móhl z jenym razom njebjo,
Kiž je mi zamknjene, sej wotamknyć.
Njeh rozsudži wón — njepušćili Hertu,
Wšu ból a žalosć zahoji mi smjerć.

(Wjesoły a rozhorjacy hońtwjeŕski hlós z dźiwimi hronami zapadnje.)

Što słyšu? — Božo! — Při tych wjes'lych hronach
Chcych z Hertu spominać na kwasny dzeń

A radostny we jeje klinje wusnyć. —

A nětk? Nětk steju tu wšón zničeny: *con cordice*

wobzbožach
(lubozny) Za to zo lubosć chcych do sytej' wole srěbać,

Mi zadwěl'wanje žerje wutrobu. —

O, kak te zynki wabja, žadosćiwje

So cuni z cuńšim stajnje jednoća. —

Ach, w kajkich njebiesach bych drěmał nětko,

Hdyž dučbi wubluwał tu njeby row. —

Ach, dyrbješe wón z čěmnoh' rowa stanyć,

Zo kranył by mi zbóžnosć žiwjenja? —

Ha! — Kak mje nuća — kak mje lubohorco

Na žadosć dušu dźiwju žadaju!

Ja strózbny steju tu a bjez radosće. —

Wón dyrbjał wyskać, hdžež ja stysknje plakam?

Při nadržach, kiž mje wobzbožachu, smědzał

Ton žadlawc ze žadosću žahlej hejsać?!

• Ně, pola wěčnoh' Boha, to wón njesmě

A dyrbjał ja tež swoju zbóžnosć předać.

• *nahle* Hač rozymju was, zynki? — Khroble, pras?! ~~X~~

Preč ze swěcu! Hlós želny wutrobiny

By khroblu ruku tebi zapřimnył,

Hdyž derje znate wobličo by widzał. —

Preč ze swěcu, přeč!

(Začini latarnju.)

hrózbny Kak je nóc tak hrózbna!

Hu, róžki, hu! přeč' škrěće dźiwje, njemdrje

A našću waje ruku strašiwu,

Zo by so krwawnom' skutkej njezarjekla. *zadec*

Štóz za krónami teje zemje saha,
Tón dyrbi wšitko na raz zasadzić. *accord*

(Wutorhnje hońtwjeŕski nóz, wali so na Hertu a překlóje ju.)

Herta: Mój Jezom Khryšće! — *accord*

Jurij: Helske slepidło!

Čeji to hlós! —

Herta: Na pomoc! Běda!

Jurij (wotewri latarnju a padnje na kolena): Božo!
Sym swoju žonu mori!

Herta: Jurjo! Jurjo!

Džesaty wustup.

Jan (ze swěcu z durjemi na lěwicy). Prjedawšej. *Krywea*

Jan: Štó žada pomoc? — Herta! Luba Herta!
Štó wobešo! je tutón krwàwny hrěch! *myšle*

Jurij: Ja sam!

Jan: O zo by čert će póžrěl! —

Zaklaty mordarjo! Mój jeńčki poklad! —

Sy jeńčkom' bratřej jeńčku radosć wzał! —

Jurij: Mi wona wjacy bě hač radosć, poklad, —

To běše moja žona! —

Jan: Twoja žona?! —

Ha! žalostnosć nětk počnu rozymić!

A tuto moridło?

Jurij: To bě za tebję!

Herta: Mój Božo Knježe! —

Jan: Žadława to křiwda! —

Jurij: Ach, wosud stupa ze zasaklej zlóscu

Do našej' khěžki. Herta! Droha Hertka!

(Skhili so na nju.)

Jan: Preč! Njewonječesć jeje ćelo ty! —

Preč, mordarjo! To moja žona! —

Jurij: Běše;
Nětk pak je moja, ja sym sej ju morił!
A z mojej dušu sym ju zaplačil.

Jan: Preč, žadławco!

Jurij: Na nihdy njeńdu
Wot njewjesty mi w smjerći zwěrowanej. —
Ha! slyšiš rózki? — To je kwasny juskot;
Mi čerći su ze swatom!

Herta: Bóh cí wodaj!

Jan: Ty mordarjo! Chceš z twojim dychom wbohej
'Šće zajědosćić smjertny wokomik!
Preč, preč tu z tobu!

Jurij: Podarmo! z toh' města
Mje ani helske mocy njezamoža hnuć,
A dže-li wo žiwjenje moje. Změješ khroblosć
Z krvju tutón kusčičk zemje wotkupić? —

(Pokazuje na Hertu.)

Hlej, tam so njebjo zamka za tu časnosć;
To za mnje radosć jeńčka! poslednja!
Ty nimaš žanoh' prawa na to ćělo,
Ja sym sam swoju žonu morił sej.

Jan (zhrabnje někajku třělbu ze scěny a wutřěli ju na Jurja):
Čehń k čertam! —

Jurij: (padnje do kolen) Bóh budź hnadny ze mnu!

Herta: (połoží mrějo swoju ruku na njoh') Hamjeń!

(Rózki wótře zajuskaju a potom khětře womjelknu.)

(Zawěšk zapadnje.)

Přispomnjenje.

Smy so zwažili tež jenu struchłohru za serbske dźiwadlo wob-
džělać, zo bychmy widźeli, kak by naše serbske poslucharstwo před-
stajenje zrudneho podawka na jewišću přijalo. —

Jednoaktowych struchłohrow je mało a hišće mjenje tajkich, kotrež bychu so někak za naše wobstejnosće hodziłe. Duž smy sebi tutón jednory předmjet wuzwolili, dokelž wěmy, zo je našemu ludej cyle podobny podawk znaty, kiž je so, kaž so powjeda, w starym času w Njeswačidskej wosadze niže Łuha při měšćanskej drózy před Bowec mostami stał. Tuto ludowe powjedańčko je hižo w 2 lětn. Łužičana z l. 1861 č. 8 p. 124 sl. zdžělene a ma so z krótka tak: Jenički burski syn Jan lubowaše wot młodosće jeničku bursku džowku Hertu a jako běštaj dorosćenaj, chcyštaj so přez mandželstwo zjednoćić. Tola jako bě slub a kwas před durjemi, dyrbyeše Jan do wójny. Při džělenju slubištaj sebi wěčnu swěrnosć! Dwě léce zańdžeštej bjez powjesće wot Jana, mějachu jeho za morweho; Hercínej staršej běštaj wobstarnej a chcyštaj před swojej smjerću Hertu zbožownje woženju widjeć. Herta so skónčnje staršimaj podwoli a slubi so z jenym młodym burskim hólcem Jurjom. Dzeń kwasa běše so přibližił. Jako běchu wjeseli do Njeswačidla k wěrowanju wotjěli, wróci so Jan z wójny domoj radosćiwu, swoju njewjestu wohladać. Wšo zhoniwši zhraba so khětře a jěchaše na Njeswačidło. Kwasarjo so runje wot wěrowanja wrócachu, a Jan jich zetka. Lědma bě njewjesćinski wóz wuhladał, ćěrješe w runej měrje na njón, wuceže wojeński tesak — a Herta, jeje muž a družka ležachu morwi w swojej krwi. Kusk dale zakłó so Jan sam w swoim stysku z tym samsnym mječom.

K wopomnjeću na tón tyšny njeskutk steja tam před Bowec mostami te 4 křiže.

Čiše Smolerjec knihičišćernje w Budyšinje.

Serbska centralna biblioteka

00038591

